

Q.P. Code: 02249

[Timing: 3 Hours]

Marks: 100

ہدایات: ۱۔ تمام سوالات حل کریں۔

۲۔ ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کریں۔

10

سوال نمبر ۱: الف: درج ذیل سے کسی ایک پروگرامی رواد قلم بند کیجیے۔

۱۔ اروو کتاب میلہ

۲۔ مقامی مشاعرہ

۳۔ سالانہ ادبی و ثقافتی پروگرام

۴۔ قومی سیمینار

10

ب: کسی پانچ محاوروں کے معنی لکھ کر انہیں جملوں میں استعمال کیجیے۔

۱۔ اپنا الوسیدھا کرنا

۲۔ سر پر خاک ڈالنا

۳۔ ہاتھ پاؤں نکالنا

۴۔ کانٹے پونا

۵۔ اوس پڑنا

۶۔ کام تمام کرنا

۷۔ مٹی پلید ہونا

۸۔ قصہ پاک کرنا

10

سوال نمبر ۲: الف: کسی ایک کا تفصیلی جواب لکھیے۔

۱۔ صغیر اختر کے خطوط ”زیر لب“ میں جذبات نگاری کے مختلف پہلوؤں کی نشان دہی کیجیے۔

۲۔

”شب گزیدہ میں جی اپنے والد کو کس بات سے آگاہ کرنا چاہتے ہیں؟

Q.P. Code: 02249

10

ب: سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو عبارت کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ ”ہم تمہارا ہے تھے کہ اب کے بہار کی ہانگی دیکھیں گے۔ خیاباں خیاباں ارم پائیں گے۔ ایک بار جانا ہوا تو کرا کے کے جاڑے کا عمل تھا۔ دمبر کا مہینہ برف دیکھنے دانت کٹکلاتے لوٹے۔“

۲۔ ”مہمان نیچے واپس جاتے تو امتیاز بھائی اچھے بھائی اور پھوپھی اپنی کے بیٹے بھائی بہاؤ الدین ایک سرخ پٹنگ پوش ہانس سے ہاندھ کر مال کے رخ والے برآمدے کے بیڑھیوں پر کھڑے ہو جاتے۔ مہمانوں کی موٹر یا لاری دور نشی راستے پر سے گزرتی دکھائی دیتی اس وقت یہ الوداعی پرچھہرا لیا جاتا۔“

۳۔ ”اس زمانے کے انداز عبادت میں کوئی دل نوازی ہو تو ہو۔ میں تو ان لوگوں میں سے ہوں جو محض عبادت کے خوف سے تندرست رہنا چاہتے ہیں۔ ایک حساس دائم المرض کے لیے مزاج اچھا ہے؟“ ایک رسمی یا دعائیہ جملہ نہیں بلکہ ذاتی حملہ ہے جو ہر بار اسے احساس کمتری میں مبتلا کرتا ہے۔“

10

سوال نمبر ۳: الف: درج ذیل سے کسی ایک نظم کا تجزیہ لکھیے۔

۱۔ آج بازار میں پابجولاں چلو۔

۲۔ تاج محل

۳۔ ابن مریم

Q.P. Code: 02249

10

ب: مندرجہ ذیل سے کسی دو بند کی تشریح کیجیے۔

۱۔ سبھے زمانہ تری آنکھوں کے اشارے!
دیکھیں گے تجھے دور سے گردوں کے ستارے!
ناچد ترے بحرِ مخمیل کے کنارے
پہنچیں گے فلک تک تری آہوں سے شرارے
تغیر خودی کر، اثر آہ رسا دیکھا!

۲۔

میری وہ آنکھیں ترپتا تھا کبھی جن میں شباب
جو رہا کرتی تھیں اک درد کے مارے بے خواب
آج اس واسطے چہرے پہ ہیں بیٹا کہلاؤں
آج اس واسطے بیٹا ہوں کہ سب دیکھتا جاؤں

۳۔

خوشید جہاں تاب کی ضو تیرے شرر میں
آباد ہے اک تازہ جہاں تیرے ہنر میں
چٹے نہیں بخشنے ہوئے فردوسِ نظر میں
جنت تری پنہاں ہے ترے خونِ جگر میں
اے پیکر گلِ کوششِ پیہم کی جزا دیکھا!

15

سوال نمبر ۴: الف: کسی پانچ اشعار تشریح کیجیے۔

۱۔ غربت کی صبح میں بھی نہیں ہے وہ روشنی
جو روشنی کہ شامِ سوادِ وطن میں تھی

Q.P. Code: 02249

۲۔ حسن بے مہر کو پروائے تمنا کیا ہو
جب ہو ایسا تو علاج دل شیدا کیا ہو

۳۔ وہ ادائے طبری ہو کہ نوائے عاشقانہ
جو دلوں کو فتح کر لے وہی فاتح زمانہ

۴۔ ہائے وہ کیوں کر دل بہلائے
غم بھی جس کو راس نہ آئے

۵۔ ہم دہر کے اس دیرانے میں جو کچھ بھی نظارا کرتے ہیں
انگلوں کی زبان میں کہتے ہیں آہوں میں اشارا کرتے ہیں

۶۔ جب کشتی ثابت و سالم تھی ساحل کی تمنا کس کو تھی
اب ایسی شکستہ کشتی پر ساحل کی تمنا کون کرے

۷۔ جو ٹھہرتی تو ذرا چلتے جا کے ہمراہ
یوں بھی ہم روز کہاں سوئے چن بھاتے ہیں

۸۔ تمہوں نے نکھارا ہے کچھ تو ساقی کے
کچھ اہل غم کے سنوارے ہوئے ہیں مے خانے

Q.P. Code: 02249

05

ب: کسی ایک رباعی کی تشریح کیجیے۔

۱۔ گویا جنت نے جام چھلکایا ہے
جس گل کی نظر پڑی ہے شرمایا ہے
کس کے لیے کھلی رات روئے ہو فراق
چہرہ جو دم صبح کھر آیا ہے

۲۔ غیر کو ست اساس کر دیتا ہے
احسان بھی بدحواس کر دیتا ہے
انسان کا جذبہ تشکر ہم
اکثر مجھ کو اداس کر دیتا ہے

10

سوال نمبر ۵: کسی ایک مصنف کے فن و شخصیت پر روشنی ڈالے۔

- ۱۔ ابن اثنا
- ۲۔ قرۃ العین حیدر
- ۳۔ مشتاق احمد یوسفی

10

ب: کسی ایک غزل گو شاعر کے فن و شخصیت پر روشنی ڈالے۔

- ۱۔ جگر مراد آبادی
- ۲۔ معین احسن جذبی
- ۳۔ مجروح سلطانی پوری

☆☆☆

Q.P. Code: 01499

[Timing: 3 Hours]

Marks: 100

ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کریں۔

سوال نمبر ۱: مندرجہ ذیل سے کسی دو کے جوابات لکھیے۔
۱۔ اردو افسانے کے کسی تین عناصر ترکیبی کی وضاحت کیجیے۔
۲۔ اردو میں افسانہ نگاری کی ابتدائی تاریخ قلم بند کیجیے۔
۳۔ اردو افسانے کے حوالے سے ترقی پسند تحریک کے اغراض و مقاصد کی وضاحت کیجیے۔

سوال نمبر ۲: مندرجہ ذیل سے کسی دو کے جوابات لکھیے۔
۱۔ علی عباس حسینی کی افسانہ نگاری کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔
۲۔ علی عباس حسینی کی زندگی کے اہم واقعات کو جاگڑ کیجیے۔
۳۔ علی عباس حسینی کے افسانوں کے خاص موضوعات کا احاطہ کیجیے۔

سوال نمبر ۳: مندرجہ ذیل سے کسی دو کے جوابات لکھیے۔
۱۔ راجندر سنگھ بیدی کی افسانہ نگاری پر تبصرہ کیجیے۔
۲۔ راجندر سنگھ بیدی کے حالات، زندگی پر روشنی ڈالے۔
۳۔ راجندر سنگھ بیدی کے افسانوں میں ترقی پسند عناصر کی نشان دہی کیجیے۔

سوال نمبر ۴: الف: کسی ایک افسانے کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔
۱۔ حق نمک
۲۔ بیوی
۳۔ نور و نار

10

ب: سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو اقتباس کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ لیکن اشرف صاحب کی حرکتوں سے اس قدر جلا ہوا تھا کہ اس دن میں نے ان سے کچھ اسی طرح کی باتیں کیں۔ ان کے جواب میں میں نے کہا۔ ”آپ اور قصور اللہ آپ کیا فرماتے ہیں اجدی حضرت آپ نے تو مجھ پر وہ احسان کیا ہے کہ میں ہمیشہ یاد رکھوں گا۔ آپ کے صدقے میں مجھے سرد ہمایہ حسن رہگور دونوں میسر ہیں، بھلا میں آپ سے خفا ہو سکتا ہوں۔ میری اور یہ مجال۔“

۲۔ موٹی با بو بھی جھلا گئے۔ پانو کے نیچے دبنے پر چیونٹی بھی کاٹتی ہے، وہ بولے ”ٹھا کر صاحب شور اور چھتری، اچھوت اور چھوت سب پر مشور ہی کے بنائے ہوئے ہیں۔ فرق صرف اتنا ہے کہ ان میں سے ایک صدیوں کا مظلوم ہے۔ دوسرا صدیوں کا ظالم، ایک کمزور تھا دوسرے نے دبا لیا۔ اب اس صدی میں یہ ظلم نہیں چلے گا۔“

۳۔ مجھے یقین نہیں ہوتا کہ چور بھی دیوتا کو ماتا ہو گا۔ اگر اسے ان پر یقین ہوتا تو وہ چوری ہی کیوں کرتا۔ ارے جس نے پیدا کیا ہے وہ تو ہر جگہ ہے اور سب کچھ دیکھتا ہے۔ پھر اس سے کوئی چھپ کر کہاں چوری کرے گا اور چوری کر کے جائے گا کہاں؟ کسی اور نے کوئی جگہ بنا رکھی ہے جہاں اسے پناہ ملے گی۔

10

سوال نمبر ۵: الف: کسی ایک افسانے پر سیر حاصل تمہرہ کیجیے۔

۱۔ کوارنٹین

۲۔ گرم کوٹ

۳۔ تلا دان

ب: سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو اقتباس کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ اگرچہ کوری، کرنی اور بیخ ذات کے پورے لوگ گوشت کھا لیتے ہیں۔ مگر مائو دین پٹوں کا نرم گوشت، اٹلے، مکھن، نییر، ٹائڈ اور اس قسم کی امیرانہ خوراک کہاں سے مہیا کرے گا۔ جہاں تک میرا خیال تھا، اس نے تو عرصے سے سبزی بھی استعمال نہ کی تھی اور اپنے گاؤں کے کسی بھائی ہند کے ہاتھ مسور کی دال منگوا رکھی تھی، جسے وہ صبح و شام کھاتا تھا۔

۲۔ ایک بار صرف ایک بار لاجپٹ جاتے تو میں اسے سچ سچ ہی دل میں بسالوں اور لوگوں کو بتا دوں۔ ان بچاری عورتوں کے اغوا ہو جانے میں ان کا کوئی قصور نہیں۔ فساد یوں کی ہوس تا کیوں کا شکار ہو جانے میں ان کی کوئی غلطی نہیں۔ وہ سماج جو ان معصوم اور بے قصور عورتوں کو قبول نہیں کرتا، انہیں اپنا نہیں لیتا، ایک گلاسٹا سماج ہے اور اسے ختم کر دینا چاہیے۔

۳۔ دو تین دن تو باپو نے پہلو تک نہ بدلا۔ ایک دن ذرا افاقہ ہوا۔ صرف اتنا کہ وہ آنکھیں کھول کر دیکھ سکتا تھا۔ آنکھ کھلی تو اس نے دیکھا، سبھی اور اس کی ماں دروازے کے قریب بیٹھے ہوئے تھے۔ سیٹھانی نے ناک پر دو پٹا لے رکھا تھا۔ دراصل وہ دروازے میں اس لیے بیٹھے تھے کہ کہیں بو نہ پکڑ لیں، مگر باپو نے سمجھا آج لوگوں کا ضرور ٹوٹا ہے۔ اس نے دل میں ایک خوشی کی لہر محسوس کی۔

☆☆☆

10

ب: سیاق و سباق کے حوالے سے کسی دو اقتباس کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ لیکن اشرف صاحب کی حرکتوں سے اس قدر جلا ہوا تھا کہ اس دن میں نے ان سے کچھ اسی طرح کی باتیں کیں۔ ان کے جواب میں میں نے کہا۔ ”آپ اور قصور واللہ آپ کیا فرماتے ہیں اچی حضرت آپ نے تو مجھ پر وہ احسان کیا ہے کہ میں ہمیشہ یاد رکھوں گا۔ آپ کے صدقے میں مجھے سرد و مسایہ حسن رنگور دونوں میسر ہیں، بھلا میں آپ سے خفا ہو سکتا ہوں۔ میری اور یہ مجال۔“

۲۔ موٹی بابو بھی جھلا گئے۔ پالو کے نیچے دبنے پر چیونٹی بھی کاٹتی ہے، وہ بولے ”ٹھا کر صاحب شور اور چھتری، اچھوت اور چھوت سب پر مشور ہی کے بنائے ہوئے ہیں۔ فرق صرف اتنا ہے کہ ان میں سے ایک صدیوں کا مظلوم ہے۔ دوسرا صدیوں کا ظالم، ایک کنزور تھا دوسرے نے دبا لیا۔ اب اس صدی میں یہ ظلم نہیں چلنے گا۔“

۳۔ مجھے یقین نہیں ہوتا کہ چور بھی دیوی دیوتا کو مانتا ہوگا۔ اگر اسے ان پر یقین ہوتا تو وہ چوری ہی کیوں کرتا۔ ارے جس نے پیدا کیا ہے وہ تو ہر جگہ ہے اور سب کچھ دیکھتا ہے۔ پھر اس سے کوئی چھپ کر کہاں چوری کرے گا اور چوری کر کے جائے گا کہاں؟ کسی اور نے کوئی جگہ بنا رکھی ہے جہاں اسے پناہ ملے گی۔

10

سوال نمبر ۵: الف: کسی ایک افسانے پر سیر حاصل تبصرہ کیجیے۔

۱۔ کوارنٹین

۲۔ گرم کوٹ

۳۔ تلا دان

FyBA : Hindi (Comp) 12/04/2017

Q.P. Code :03771

[समय: 3 घंटे]

[अंक: 100]

Revised Course

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १. सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२. उत्तर पुस्तिका पर प्रश्न क्रमांक/उप-प्रश्न क्रमांक अवश्य लिखिए।

प्र.१

निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ-सहित व्याख्या किजिए।

२०

अ) "कम हो रहा है मिलना जुलना
कम हो रही है लोगों की जान पहचान
सुख दुख में भी पहले की तरह इकट्ठे नहीं होते लोग
तार से आ जाती है बधाई और शोक संदेश।"

अथवा

"उँची- उँची अट्टालिकाओं के कहकहे
सफेदपोश नेताओं के भाषण
चौराहे पर गाँधी का पुतला
गलियों में
समाजवाद का नारा
मेरा मन बहला रहा है।"

आ) "मैं इतना बेवकूफ नहीं हूँ जितना आप समझ रहे हैं। रिश्वत खाने का एक सिद्धान्त है। रिश्वत
अकेले खाई जाए तो जहर के समान और मिल-जुलकर खाई जाए तो अमृत के समान होती हैं।"

अथवा

"अंग्रेजों ने हमारे देश में बखशीश की जो परम्परा डाली थी, आजादी के बाद एक नागरिक की
हैसियत से लोगों ने उसे अपना हक मान लिया। गुलाम आदमी बखशीश लेता है और आजाद
आदमी हक, जिसे लोग घूस कि संज्ञा देकर बदनाम करते हैं।"

प्र.२

निम्नलिखित दीर्घात्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

२६

क) 'पिता' कविता में उदय प्रकाश ने मजदूर वर्ग की कारुणिक दशा का चित्रण किस प्रकार किया है?
स्पष्ट किजिए।

अथवा

'सात भाईयों के बीच चम्पा' कविता में कात्यायनी ने लड़कियों के अस्तित्व को किस प्रकार स्पष्ट
किया है?

ख) 'प्रधानमंत्री क्यों नहीं हँसते' निबंध का व्यंग्य समझाए।

अथवा

'देश सेवा के अखाड़े में' निबंध में लेखिका ने राजनैतिक व्यवस्था पर किस प्रकार से व्यंग्य किया
है? सोदाहरण समझाइए।

TURN OVER

प्र.३ निम्नलिखित किसी एक सामान्य प्रश्न का उत्तर लिखिए ।

१४

१. 'अपनी जमीन तलाशती बैचेन स्त्री' कविता में स्त्रियों के अर्न्तवृन्द को सोदाहरण समझाइए?
२. 'मनुष्य और ठग' निबंध में निहित व्यंग्य को स्पष्ट किजिए?

प्र.४ निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

१०

ग) 'परिवर्तन' कविता में धर्म का स्वरूप ।

अथवा

'वृद्धाएँ' कविता में वृद्धाओं का अकेलापन ।

घ) 'तीन अदद मास्टर: तीन अदद झलकियाँ' निबंध में चित्रित व्यंग्य ।

अथवा

'प्रतिभा शोध निकेतन' निबंध का व्यंग्य ।

प्र.५ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए ।

१०

१. ज्वालामुखी कविता में कवि का हृदय कैसा बन गया है?
२. 'पिता' कविता में कवि के पिता को कौन पचा ले गया?
३. कितने भाइयों के बीच चम्पा सयानी हुई ?
४. एकांत में वृद्धाएँ किससे खेलती हैं ?
५. 'बराबर का दर्जा' कविता में संसार की सबसे कोमल वस्तु क्या है?
६. मास्टर पर किसके निर्माण का दायित्व है?
७. 'देश देवा के आखाड़े' में निबंध के लेखक का नाम लिखिए ।
८. राजा के विरोध में जाने पर क्या दण्ड है?
९. सिगरेट निर्माता डिब्बी पर क्या लिखकर भी जनता को बेवकूफ बनाता है?
१०. मुरारी काका कि लड़की किस कलाकार की दीवानी है?

प्र.६ (च) निम्नलिखित किसी एक विषय पर निबंध लिखिए ।

१०

१. शिक्षा का महत्व ।
२. अकालग्रस्त किसान की आत्महत्या ।
३. विद्यार्थियों में बढ़ती अनुशासनहीनता ।
४. देश को खोखला करती सांप्रदायिकता ।

TURN OVER

(छ) निम्नलिखित सूचनानुसार प्रश्नों के उत्तर लिखिए -

१०

१. निम्नलिखित विशेषण शब्दों की रचना किजिए (कोई दो)
क) चमक   ख) कमाना   ग) चर्चा   घ) बनाना
२. निम्नलिखित भाववाचक शब्दों की रचना किजिए। (कोई दो)
क) चतुर   ख) सभ्य   ग) मजदूर   घ) राष्ट्र
३. निम्नलिखित शब्दों का लिंग परिवर्तन किजिए - (कोई एक)
क) लेखक   ख) छात्र
४. निम्नलिखित शब्दों का वचन परिवर्तन किजिए- (कोई एक)
क) गुरु   ख) मिठाई
५. निम्नलिखित शब्दों का पर्यायवाची शब्द लिखिए - (कोई दो)
क) जल   ख) झूठी   ग) स्त्री   घ) ग्रह
६. निम्नलिखित शब्दों का विलोमार्थी शब्द लिखिए - (कोई दो)
क) प्यार   ख) मोटा   ग) अमीर   घ) सही

Q.P. Code :04745

[समय: 3 घंटे]

[अंक: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

प्रश्न- १) निम्नलिखित अवतरणोंकी ससंदर्भ व्याख्या कीजिए:-

२४

१) "क्या इसी परिवर्तन के लिए सुकुल बाबू की पार्टी और विधानसभा छोड़ी थी उन्होंने? इसी क्रांति का सपना देखा था? और क्या इसी टुच्चेपन की सौदेबाजी के लिए मंत्रिमंडल गिराने की बात सोच रहे हैं वे? नाम, चेहरे, लेबुल भले ही अलग-अलग हों - पर अलगाव है कहाँ - सुकुल बाबू..... दा साहब.....राव....चौधरी....!"

अथवा

"इसमें जिद की क्या बात हुई, दा साहब? इन हरिजनों के बाप-दादे हमारे बाप-दादों के सामने सिर झुकाकर रहते थे | झुके-झुके पीठ कमान की तरह टेढ़ी हो जाती थी | और ये ससुरे सीना तानकर आँख-में-आँख गाड़कर बात करते हैं - बरदास्त नहीं होता यह सब हमसे |"

२) "चारों ओर अविद्या और अज्ञान का अंधकार छाया है | रुढ़ियों और मत-मतान्तरों ने देश में घर कर रखा है | तुम देश में ज्ञान और विद्या का प्रकाश फैलाओ, मैं तुमसे यही गुरु-दक्षिणा चाहता हूँ |"

अथवा

"किसी गंभीर लेखक की मोटी सी किताब यों मेज पर डाल दी थी कि लगे, रात को मैं इसका अध्ययन कर रहा था | मेरा सारा घर उन जैसे बड़े मेहमान के लायक भले ही न हो, मगर मैं ऊँचे मूल्यों में संतोष खोजने वाला व्यक्ति हूँ, यह प्रभाव मैं उन पर डालना चाहता था |"

प्रश्न-२) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए:-

३०

१) 'महाभोज' उपन्यास में पुलिसराज के चित्रण का सोदाहरण वर्णन कीजिए |

अथवा

'महाभोज' उपन्यास के माध्यम से सुकुल बाबू के व्यक्तित्व पर प्रकाश डालिए |

२) 'जमनोत्री की यात्रा' निबंध के माध्यम से लेखक द्वारा की गयी जमनोत्री की यात्रा का वर्णन अपने शब्दों में कीजिए |

अथवा

'गप-शप' से आदमी की असली और छिपी मनोवृत्तियाँ खुलती हैं |'- 'गपशप' निबंध के माध्यम से इस वाक्य की पुष्टि कीजिए |

(आगे देखिए....)

प्रश्न-३) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर लिखिए:-

१५

१) 'महाभोज' उपन्यास की कथावस्तु को अपने शब्दों में लिखिए ।

अथवा

'एक बड़े अस्पताल के बारे में' रचना के माध्यम से सरकारी अस्पतालों की वास्तविक स्थिति पर किये गये व्यंग्य को अपने शब्दों में लिखिए ।

प्रश्न-४) निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए:-

१६

१) 'महाभोज' उपन्यास की रूकमा ।

अथवा

'महाभोज' उपन्यास का जोरावर ।

२) स्वामी दयानंद के गुरु ।

अथवा

'मेहमान' कहानी की पुष्पा ।

प्रश्न-५) निम्नलिखित प्रश्नों के एक वाक्य में उत्तर लिखिए:-

१७

१) 'महाभोज' उपन्यास के रचनाकार का नाम लिखिए ।

२) 'महाभोज' उपन्यास के केंद्र में कौन-सा गाँव है?

३) उपन्यास के प्रारंभ में किसकी हत्या कर दी गयी है?

४) हरिजनों का गुनाह क्या था?

५) कानून किस पर चलता है?

६) कुर्सी के लिए सबसे बड़ा खतरा क्या है?

७) बिस्मू किसका हितैषी था?

८) सुकुल बाबू कौन हैं?

९) स्वामी दयानंद के गुरु का नाम लिखिए ।

१०) जीभ का रहस्य कहाँ खुलता है?

११) विष्णु प्रभाकर जी ने कहाँ की यात्रा का वर्णन किया है?

१२) जमनौत्री के पहाड़ों पर मानवों की बस्तियाँ कैसी हैं?

१३) 'एक बड़े अस्पताल के बारे में' निबंध के लेखक का नाम लिखिए ।

१४) 'मेहमान' कहानी की पत्नी का नाम लिखिए ।

१५) 'मेहमान' कहानी के पति के अनुसार उसका घर किसके घर जैसा लगता है?

Q.P. Code :02778

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper

- N.B:
1. All questions are compulsory
  2. Figures to the right indicate full marks
  3. Answers should be relevant to the questions asked

PRESCRIBED TEXTS

- 1) Terms & concepts
- 2) Poetry:-

Sonnet	: William Shakespeare	: Sonnet 1 "From fairest creature we desire increase"
Satire	: Oliver Goldsmith	: "Elegy on the Death of a Mad Dog"
Ode	: John Keats	: "Ode on a Grecian Urn"
Ballad	: Thomas Campbell	: "Lord Ullin's Daughter"
Dramatic Monologue	: Robert Browning	: "The Last Ride Together"
Lyric	: Robert Frost	: "Stopping by Woods on a Snowy Evening"

- 3) Drama:- William Shakespeare: *Twelfth Night*
OR
Robert Bolt: *A Man for All Seasons*

Q.1) Write short notes (any four)

20

- a) Satire
- b) Features of Ballad
- c) Sonnet
- d) Comedy
- e) Theatre of Absurd
- f) Melodrama

Q.2 a) How is the theme of immortality, time, procreation and selfishness portrayed in Shakespeare's "From fairest creature we desire increase"?

20

OR

b) Discuss the hypocrisy of man in carrying on religious affairs in "Elegy on the Death of a Mad Dog" by Oliver Goldsmith.

20

Q.3 a) Evaluate the importance of subplots in Shakespeare's *Twelfth Night*.

20

OR

b) Analyse *Twelfth Night* as a Shakespearean comedy.

20

OR

a) Examine Robert Bolt's *A Man for All Seasons* as a tragedy.

20

OR

b) Discuss the role of Common Man in the play along with the various parts he portrays and the effectiveness of this element in the play.

20

TURN OVER

Q.P. Code :02778

Q.4) **Write short notes (any two)**

- a) Philosophical ideas in "Stopping by Woods on a Snowy Evening"
- b) The role of the storm in "Lord Ullin's Daughter"
- c) Comparisons by the lover with poet and sculptor in "The Last Ride Together"
- d) "Ode on a Grecian Urn" as a ode

Q.5) **Write shorts notes(any two)**

- a) Viola
- b) Significance of disguise in *Twelfth Night*
- c) Love and desire in *Twelfth Night*
- d) Olivia's reason for anger with Feste

20

OR

Q.5) **Write short notes (any two)**

- a) King Henry VIII
- b) Satire and wit in *A Man for All Seasons*
- c) Rich's evidence against More
- d) Plot structure of *A Man for All Seasons*

20

F.Y. B.A. Communication Skills

11/04/2017

Q.P. Code :03107

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate maximum marks.
  3. Questions are to be answered in full on the answer booklet.

Q.1 Do as directed:

02

A) Match the word in Column X with its antonym in Column Y.

	X	Y
i)	Guilty	a) Wealth
ii)	Poverty	b) Rival
		c) Innocent
		d) Easy

B) Choose the odd words from the lists of synonyms given below

02

i)	a) dance	b) travel	c) run	d) strut
ii)	a) slither	b) shuffle	c) leap	d) waddle

C) Add the appropriate prefix/ suffix:

04

- _____ human strength helped him lift the pattern tree.
- Never ever say that a job is _____ possible.
- It is important to remain connect _____ with old friends.
- The ice cream soft _____ in the heat.

D) Identify the root word:

02

- Improbability
- Oddity

E) Choose the correct homophone:

02

- The children arrived wearing _____ (their/there) costumes.
- At dinner, they consumed an _____ (ate/eight) course meal.

F) Make two sentences with each homonym to bring out at least two meanings.

04

Eg. Bark   a) Dogs bark at postmen.
                  b) The bark of the tree was peeling off.

- pack   a)
                  b)
- sharp   a)
                  b)

G) Choose the correct collocates:

02

- i) Since Maya looked ill, her mother _____ (measured /took) her temperature.
- ii) Father was unhappy that his sons _____ (kept/ placed) their promise to visit grandmother.

H) i) Give the noun form of the following adore: _____

02

ii) Give the adjective form of the following expire: _____

Q.2 A) Edit the following passage for spelling, punctuation and grammatical errors.

10

[Rewrite the passage with the corrections underlined.]

Last Saturday, my mother had a big surprise for my sister and me. We were visiting the amusement part. Excitedly, we packed our lunches and hopped in the car. Mother drove along the freeway and across a town to our destination. Finally we arrived at the Chills amusement park. We took turns to decides on rides. Fortunetely, my favourite ride was right by my sister's favourite rollercoaster. At the end of the day, we were exhausted and tired with all the fun we had. We pretended we are flying over rollercoaster tracks on the way home. It was a wonderful day by my family.

B) Summarise the following passage in about 100 words and give a suitable title.

10

A great deal of research has shown that animals and birds feel the emotions humans do - loneliness, depression, stress, fear, and anxiety- and often for the same reasons: death of a relative, after being confined and used in a lab for research, loss of companions, loss of freedom. Charles Darwin was one of the first scientists to explore and write about the emotions in animals.

Loyalty, devotion till death, companionship- what more can we ask for or deserve? There are many stories, often heart-breaking, about the loyalty of dogs. The one sent to me some time ago is one you may know already. For me, it has a special twist.

A woman called Maria Lochi in a village in Italy used to look after street dogs. One of them was Tommy, a German Shepherd mix she found in a field, alone and starving. He followed her everywhere.

When Maria Lochi died, Tommy followed the funeral and then began to search for her everywhere. He began to attend the same services she used to attend. What is significant for me in the narrative is that, according to *Italy Magazine*, "priests at the Church of San Donaci welcomed Tommy, who became a regular, attending every Mass, baptism, wedding or funeral, whether it rained or shined."

He sat wherever he liked in the church, and the priests who were conducting the services made sure they did not disturb him. The church was not too holy a place to accommodate him. That seems to me to be a genuinely spiritual attitude. A few months later, the dog died, of grief and old age. [270 Words]

Q.P. Code :03107

- Q.3 Draft emails on any two of the following 20
- a) Thanking your class for putting their faith in you as their class representative.
  - b) Inviting sponsorship for your next travel and tourism festival (as the student representative of the Travel and Tourism Society).
  - c) Requesting permission to use the college hall for the T.Y. farewell programme (as the CR of SYBA).
- Q.4 Attempt any one of the following. (200-250 words) 20
- a) Write a report of the blood donation drive conducted at your college by the N.S.S. unit in November, 2016.
  - b) 'Lead Found in Mid-day Meal'. Write a newspaper report on the topic.
- Q.5 Attempt any one of the following. (200-250 words) 20
- a) Write a short story ending with
"..... And the princess rescued the prince from the dragon and they all lived happily ever after".
  - b) A new restaurant has opened opposite your college. Post interesting details of your first visit there.

*****

FYBA: Sociology-I

18/04/2017

Q.P. Code :04808

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
  2. Figure to right indicate the marks.

Q.1 Attempt any two sub questions.

- a) Define socialization and examine its important stages. 10
- b) Explain G.H.Mead's theory of mind, self and society. 10
- c) Discuss the process of political socialization. 10

Q.2 Attempt any two sub questions.

- a) Explain crime in the context of Howard Becker's labeling theory. 10
- b) Discuss the causes and effects of child trafficking and women trafficking. 10
- c) "Crime has become increasingly globalised problem in today's world". Comment 10

Q.3 Attempt any two sub questions.

- a) What is eco-tourism? Explain how sustainable development goals are realized through eco-tourism. 10
- b) Define tourism and explain the advantages and disadvantages of tourism 10
- c) Elaborate on need for eco-tourism in India with suitable examples. 10

Q.4 Attempt any two sub questions.

- a) Explain the importance of ecological consciousness. 10
- b) Define the term eco-feminism and explain the views of Vandana Shiva's on eco-feminism. 10
- c) Define and explain the importance of urban ecology. 10

Q.5 Write a shorts note on any two of the following.

- a) Gender socialisation 10
- b) Types of cyber crimes 10
- c) Adventure tourism 10
- d) Rural tourism 10

Q.P. Code :04786

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Attempt any two of the following:

- a. Discuss the Epicurean idea of hedonistic egoism. 10
- b. Bring out the salient features of psychological hedonism propounded by Thomas Hobbes. 10
- c. Elucidate the idea of ethical egoism put forward by Ayn Rand. 10

Q.2 Attempt any two of the following:

- a. Elaborate on David Hume's views of the nature of morality. 10
- b. Explain the formula of Universal Law as a categorical imperative propounded by Kant. 10
- c. Explain the utilitarian principle put forward by John Stuart Mill. 10

Q.3 Attempt any two of the following:

- a. Expound the idea of happiness and virtue in Augustinian ethics. 10
- b. Bring out the feminist perspective in Carrol Gilligan ethics of care. 10
- c. Discuss Sartre's existentialist ethics. 10

Q.4 Attempt any two of the following:

- a. Examine the retributive theory of punishment. 10
- b. Give a critical appraisal of deterrent theory of punishment. 10
- c. What are the arguments give in favour of capital punishment? Explain 10

Q.5 Write notes on any two of the following:

- a. Morality of self interest 20
- b. Categorical imperatives
- c. St. Agustine on love of God and neighbor
- d. Reformatory theory of punishment.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All Questions are compulsory.
  2. Each questions carry 20 marks
  3. Draw neat diagrams wherever necessary
  4. Use of simple calculator is allowed.

Q.1 Attempt any two of the following:

- a. Discuss various components of GNP.
- b. Write a note on GDP at purchasing power parity.
- c. Find GDP deflator for each year.

Year	GDP at current prices	GDP at constant price
2011-12	10,000	10,000
2012-13	13,500	11,500
2013-14	16,000	14,000
2014-15	18,500	16,000

Q.2 Attempt any two of the following.

- a. Explain the objective factors affecting consumption function.
- b. Discuss the concept of investment multiplier.
- c. Give below is the level of consumption expenditure of an economy. Fill the blanks in the table

Income (Y)	Consumption(C)	Savings(S)	Marginal propensity to consume(MPC)
0	75		
100	150		
200	225		
300	300		
400	375		

Q.3 Attempt any two of the following:

- a. Define merit goods and explain its features.
- b. Explain the meaning and types of subsidies
- c. What is GST? What are its advantages?

Q.4 Attempt any two of the followings.

- a. Explain the types of disequilibrium in balance of payments.
- b. What is exchange rate? Explain how the equilibrium exchange rate is determined in free market.
- c. From the following summary of balance of payment,
  - i. Calculate trade account balance
  - ii. Calculate current account balance
  - iii. Calculate capital account balance

Receipt (credit)	in Rs. crores	Payments (debit)	in Rs. crores
Export of goods	200	Import of goods	160
Export of services	240	Import of services	220
Interest ,profits and dividend received	40	Interest, profits and dividends paid	60
Unilateral receipts	80	Unilateral payments	50
Foreign investments	240	Investment abroad	200
Long-term borrowing	200	Long term lending	310

Q.5 Attempt any two of the following

- Explain circular flow of income in an open economy
- Write a note on consumption function.
- Causes for rising public expenditure
- Components of foreign exchange reserves.